

Особливості становлення будівельних інтегрованих корпоративних структур в Україні

Кадничанський М.В., Харківська національна академія міського господарства

В умовах глобалізації економіки набув поширення процес концентрації капіталу, внаслідок чого підприємства об'єднуються в різноманітні групи (інтегровані корпоративні структури (ІКС)) для отримання конкурентних переваг (вплив на цінову політику, стратегію розвитку галузі тощо) і синергетичного ефекту.

Останнім часом з'явилась численна кількість публікацій і досліджень, присвячених питанням ефективної побудови і функціонування ІКС, що свідчать про випередження практики створення ІКС над теоретичними розробками. Серед вітчизняних і закордонних вчених-економістів розв'язанням цих присвячені роботи Буряка П., Горбунова А.Р., Турчака А.А., Піоварова І.С., Уткіна Э.А., Якутіна Ю.В., Храбрової І.А., Ансофа І., Томаса Келлера та ін.

Метою дослідження, що пропонується є виявлення основних тенденцій інтеграційних процесів в будівельній галузі України та аналіз динаміки їх розвитку.

Інтегровані корпоративні структури розглядаються як системи, що самоорганізуються, а їх функціонування супроводжується появою в системі синергетичного ефекту, що використовується при інвестиційному керуванні в рамках системно-синергетичного підходу. Основними чинниками, що створюють синергетичний ефект, є: зменшення потреби в інвестиціях на відновлення основних фондів за рахунок збільшення прибутку ІКС і зниження поточних витрат у порівнянні з автономними структурами (ефект масштабу).

Важливою особливістю ІКС є диверсифікованість виробничих комбінацій капіталу, що використовується, що сприяє їх мобільності і стабільності у порівнянні з автономними структурами.

Розвиток «нових» для української економіки організаційно-правових форм в роки незалежності частково повторює еволюційний розвиток об'єднань підприємств у Європі XV-XII століть, відрізняючись лише швидкістю проходження і розвиненістю фінансового, правового, інформаційного і ресурсного просторів їх реалізації.

Так, станом на 1 січня 2006 р. в Україні зареєстровано 824 корпорації і 406 концернів, а отже збереглася загальна тенденція до збільшення ІКС в Україні. Що стосується будівництва, то в цій галузі функціонує 344 господарюючих суб'єкта, які виступають у формі інте-

грованих корпоративних структур. Отже, на долю будівельних ІКС припадає лише 0,47 % функціонуючих об'єднань.

Обсяг підрядних робіт найбільших корпорацій за підсумком роботи у 2005 р. склали 2782,2 млн. грн., що складає 11 % від загального обсягу в цілому по Україні. До найбільших корпорацій та ІКС України можна віднести корпорації Укрбуд, Укрмонгажспецбуд, Укртрансбуд, холдингову компанію «Київміськбуд», корпорацію «Познякижитлобуд», ВАТ «Харківжитлобуд-1», ТОВ «Інвестиційно-будівельна корпорація «Місто», ЗАТ «Дніпрожитлобуд», ПП «Будсервіс-ХХІІ» та інш.

Інтеграція суб'єктів господарювання будівельної галузі обумовлена: розвитком надійних внутрішньофірмових зв'язків, зокрема обмін ресурсами; наявністю загальної системи корпоративного планування; розвитком системи перехресного володіння акціями всередині групи; ориєнтацією не на рівень прибутку, а на капіталізацію.

Одним з найпоширеніших видів інтеграційних утворень в інвестиційно-будівельній сфері є інвестиційно-будівельні групи та інвестиційно-будівельні комплекси. Такі об'єднання являють собою інтеграцію будівельного і фінансового капіталу, що базується на довгострокових зв'язках і різних системах участі в капіталі корпорації.

Надто великі підприємства не є гарантією довгострокового літерства на ринку, якщо вони не володіють фінансовими перевагами або вигідним позиціонуванням на ринку, а ідеалі – і тим, і іншим. Отже, необхідною умовою для ефективного функціонування ІКС є оптимізація структури керування бізнес-процесами на рівні суб'єктів господарювання зводиться до інтеграції і формування на цій основі інтегрованих об'єднань ринкового типу, що володіють значним відтворювальним, фінансовим, науково-технічним потенціалом, здатних ефективно реалізовувати великі інвестиційні проекти і визначати технічний рівень розвитку галузі.

Отже, можна стверджувати, що економіка України поступово трансформується в систему із двома базовими суб'єктами господарювання:

- великі господарські формування - інтегровані бізнес-системи, а також підприємства великого бізнесу і їхні організаційні структури;
- чисельні підприємства середнього і малого бізнесу, тощо.

Таким чином, в процесі розвитку підприємств, їхньої взаємодії і конкуренції в ринковій економіці виникає новий вид компаній, а точніше ціле об'єднання юридичних осіб. Тобто, компанії, зберігаючи юридичну і господарську самостійність, створюють своєрідний меха-

нізм взаємодії, при якому зберігається можливість співробітництва з іншими суб'єктами господарювання.